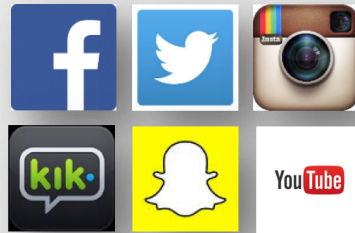

*Del@ktig på nätet -
– om särskoleelevers identitetsskapande
aktiviteter på internet*

Martin Molin, Emma Sorbring & Åsa Borgström
(Högskolan Väst)
Lotta Löfgren-Mårtenson
(Malmö universitet)

Del@ktig på nätet

*– om särskoleelevers identitetsskapande aktiviteter på internet
(2015-2017)*

Forskargruppen

Högskolan Väst

Martin Molin

Docent i socialt arbete

Emma Sorbring

Professor i Barn- och ungdomsvetenskap

Åsa Borgström

Doktorand

Malmö universitet

Lotta Löfgren-Mårtenson

Professor i hälsa och samhälle, inriktning
sexologi och sexualitetsstudier

FORTE!

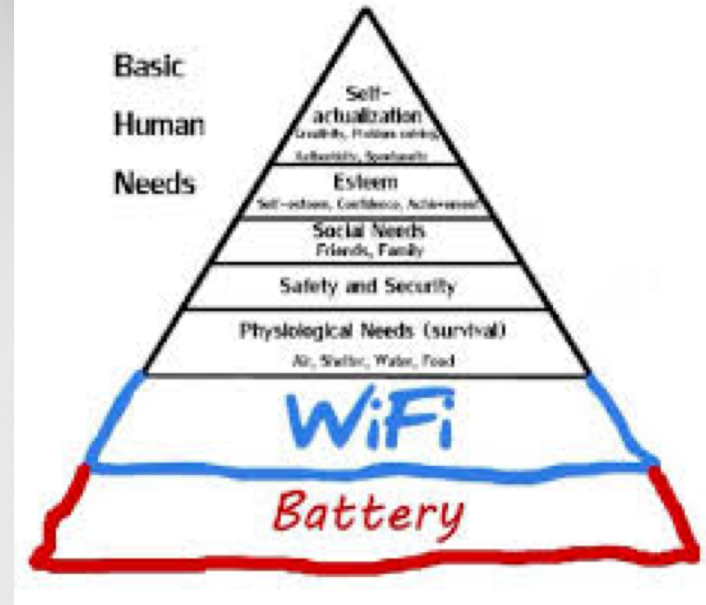
Forskningsrådet för
hälsa, arbetsliv och välfärd

HÖGSKOLAN VÄST

Bakgrund

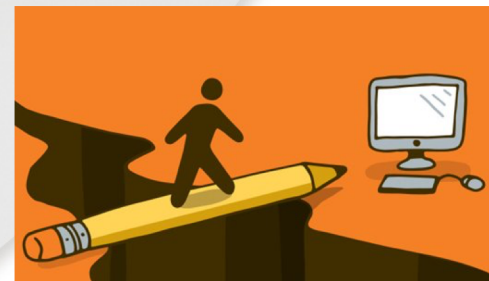
- Ny generation – nya strategier i vuxenblivandet (Gustavsson 1998; Molin 2008; Löfgren-Mårtenson 2008)
- Exkluderad identitet till inkluderad identitet går ofta via en civil identitet (Borland & Ramcharan 2000).
- Ny teknik och nya arenor: Delaktig på nätet – *som* andra eller *med* andra? (Chadwick et al. 2013)
- *EU Kids Online* (Livingstone et al. 2011)

Den digitala klyftan ['The Digital Divide']

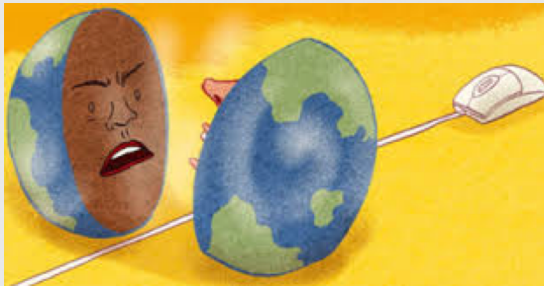
...en slags **"digital klyfta"** (The Digital Divide) där vissa individer och grupper (främst äldre med grava funktionsnedsättningar) tenderar att marginaliseras i takt med ökad användning av avancerad teknologi i samhället (Chadwick et al. 2013)

- funktionell variation,
- utbildning/träning,
- support och stöd,
- det politiska, ekonomiska och
- attitydmässiga klimatet

Den digitala klyftan och attitydmässiga barriärer

Attitydmässiga barriärer behöver övervägas i syfte att finna alternativ till negativa attityder. Frågor om säkerhet, risk och skydd online för människor med IF behöver fortfarande undersökas närmare. I nuläget fungerar de endast som anledningar till att hindra människor från att få tillgång till nätet (fritt översatt, Chadwick et al. 2013, s 390-391)

Aktuellt kunskapsläge

- Brister, risker, svårigheter och tillkortakommanden
 - Dator och internetanvändning i undervisning (Bunning et al. 2010; Näslund & Gardelli 2012), Personer med funktionsnedsättningar som ”bloggare” (McClimens & Gordon 2009; Johansson 2013), Cybermobbing (Didden et al. 2009), Vänskap och ensamhet (McVilly et al. 2006; Sharabi & Margalit 2011)
 - Tillgängliga webbsidor för ”the ID community” (Karreman et al. 2007; Kennedy et al. 2011)
- Få studier om intellectual disabilities (ID), internet and identity
 - Kärlek.nu – Löfgren-Mårtenson (2005)
 - *Multipla identifikationer* – Seale (2001); Rapley et al (1998)

Aktuellt kunskapsläge

- Både positiva och negativa sidor...
- “...**positive experiences** from using social media in terms of nurturing friendships, development of social identity and self-esteem, and for enjoyment. Our review has also revealed **barriers** to people with intellectual disability successfully accessing social media: safety and safeguarding concerns, accessibility and availability of support, potential difficulties with cyber-language and cyber-etiquette, and communication and literacy skills” (Caton & Chapman, 2016, p 137) .
- “Internet har inte blivit **det frigörande (emancipatoriska) landskap** för personer med funktionsnedsättningar som tidigare hävdats” (Fritt översatt, Thoreau 2006, p. 443).

Pilotstudien

(Molin, Sorbring & Löfgren-Mårtenson, 2015, *Journal of Intellectual Disabilities*)

- Fem fokusgrupper med föräldrar och lärare inom gymnasiesärskolan
- Tematiserad intervjumall
 - Internet som en arena för identitetsskapande, kärlek och sexualitet
 - Webbaserade arenor som möjligheter till delaktighet
 - Attityder och erfarenheter av ungdomarnas självpresentationer och nätrelationer
 - Föräldrarnas hantering av och inflytande på ungdomarnas internetanvändning

Pilotstudien

(Molin, Sorbring & Löfgren-Mårtenson, 2015, *Journal of Intellectual Disabilities*)

- Både risker och möjligheter...
- Killar och tjejer använder internet på olika sätt...*”ungdomarna är ofta naiva”*...
- Olika uppfattningar om hur internet kan och bör användas i olika sammanhang...
 - *”Vi har startat en ny FB-sida som inte heter något med ”sär”, utan endast ÅK2 på Bergsgymnasiet typ. Det tyckte ungdomarna var bra. Tyvärr har jag många anti-facebook, anti-internet-kollegor i min grupp. Jag har startat en egen ”professionell” sida på FB...för min privata FB har inget med detta att göra” (Lärare gymnasiesärskolan).*
- *”Pendeln slår högre i båda riktningar”...”Både mer och mindre delaktighet”...*

Projektets syfte

Ett övergripande syfte med projektet är att beskriva och analysera särskoleelevers **identitetsskapande aktiviteter och möjligheter till delaktighet** på internet. Mer specifikt avses att utifrån **elev-, personal- och föräldraperspektiv** studera de ungas självpresentationer, sociala relationer och delaktighet inom ramen för olika gemenskaper på internet.

Projektet syftar på så vis till att skapa kunskap om dessa komplexa processer, som är till gagn för **hur den närmaste omgivningen av vuxna kan stödja och hjälpa** unga med IF i deras internetanvändning

Frågeställningar

- På vilka sätt erbjuder webbaserade arenor möjligheter till delaktighet och identitetsskapande? Vilka självpresentationer framträder? Hur hanteras risker och möjligheter? Vilka likheter och skillnader kommer till uttryck i hur killar och tjejer med IF använder internet?
- Hur ser yrkesverksamma inom särskola på elevernas internetanvändande? Vilken inställning har yrkesverksamma till ungdomarnas strategier att genom webbaserade gemenskaper söka möjligheter i alternativa identiteter? Hur förhåller sig yrkesverksamma till att ge unga olika typer av stöd i relation till internetanvändande?
- Hur upplever och hanterar föräldrarna ungdomarnas internetanvändande? Vilken insyn och inflytande har föräldrarna i ungdomarnas internetanvändande? Hur förhåller sig föräldrar till att ge unga olika typer av stöd i relation till internetanvändande?

Design och metoder

Ungdomar
(Martin & Åsa)

- Intervjuer
- Kunskapsöversikt samt Etnografiska nätstudier

Professionella
(Lotta)

- Intervjuer med skolpersonal

Föräldrar
(Emma)

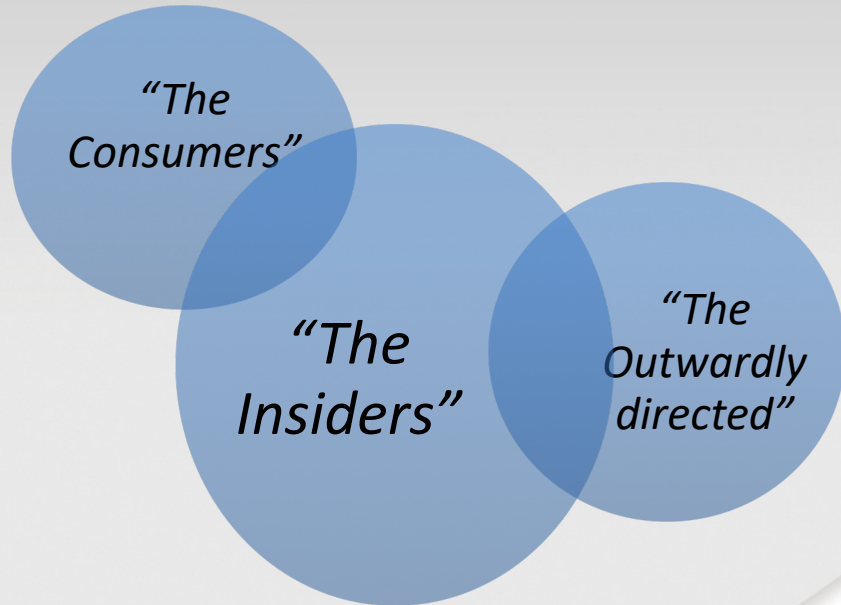
- Intervjuer med föräldrar

Ungdomsstudien

- Syfte
 - Att beskriva och analysera vad som kännetecknar risker och möjligheter på internet hos unga med intellektuella funktionsnedsättningar
 - Att diskutera förutsättningar för frigörande identifikationsprocesser online och offline
- Forskningsfråga
 - Vad kännetecknar de ungas aktiviteter på internet och hur reflekterar de kring frigörande strategier och självpresentationer online och offline?
- Metod
 - Intervjuer med 27 elever inom gymnasiesärskolans nationella program
 - Tematisk innehållsanalys (Braun & Clarke, 2006)

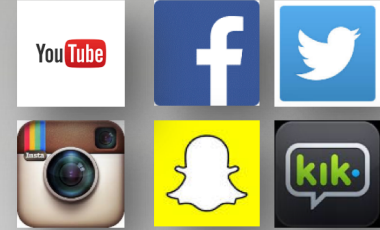
Preliminär konklusion

De unga är väl medvetna om **både risker och möjligheter** – men ju mer de interagerar med andra utanför den närmaste vänskapskretsen på särskolan, desto vanligare förekomst av negativa erfarenheter av internet.

De ungas egna röster

Ungdomsstudien – en preliminär analys

- De använder internet på ganska olika sätt...de **konsumerar** (t ex YouTube, sportresultat), **kommunicerar** (t ex FB, SnapChat, KiK), **skapar innehåll** (t ex Bloggar, Vloggar), spelar **spel** (jmf Shpiegelman & Gill, 2014).
- De unga förefaller **inte så naiva som de vuxna hävdar**. De unga är väl medvetna om riskerna, hur riskerna ska hanteras.
- Det vanligast scenariot, enligt de unga, är att man **först blir kompis offline** och sedan börjar man interagera på nätet. Men samtidigt är det inte ovanligt att man har 200-300 vänner på Facebook.

De ungas egna röster

Riskmedvetenhet

“Det är bäst att känna personen först [...] Du ska vara försiktig med vad du säger och skriver, du ska inte dela med dig av all din information till en okänd person [...] och du ska inte ladda upp en massa bilder med en gång.” (Sara)

“Gå inte för långt. Hämnna inte i situationer som får allvarliga konsekvenser. Gör inte något som skulle få polisen inblandad.” (Peter)

“Jag har mest gamla vänner på FB. Men ibland blir jag ivrig att hitta personer. Då vet jag inte ens vad jag håller på med. Fast jag försöker veta vad jag gör.” (Annika)

Positivt risktagande (‘Positive risk-taking’ - Seale 2014)

“Jag är inte rädd för att ‘adda’ folk, men om de betar sig olämpligt så tar jag bort dem [...] det bästa med FB är att alla kan se vad som händer.” (Ninni)

De ungas egna röster

Självpresentationer online och offline – strävan efter äkthet ('Authenticity')

“Man hittar på saker på internet. Det är inte alltid så seriöst...” (Sara)

“Det är lättare att vara någon annan på nätet än i verkliga livet.” (Ninni)

“Det är viktigt att vara så tydlig som möjligt på nätet, och att inte överdriva för mycket.” (Ester)

‘Alternativa identifikationer’ (Löfgren-Mårtenson 2008)

“Jag tror att jag delvis blir någon annan på nätet [...] Jag tror att de har en annan bild av mig på nätet...” (Peter)

De ungas egna röster

Strävan efter delaktighet

Lovisa: "Jag hade en YouTube-kanal men jag tog bort den så...där jag lade upp tre videos tror jag det var ja..tre stycken där jag hade rappat och så...och jag fick jättemånga visningar...så det kan ju vara det också då..."

MM: Hur kommer det sig att du tog bort det då?

Lovisa: "alltså...nee...jag kände bara för att ta bort det...men jag håller fortfarande på med musiken...man vet ju aldrig jag kanske tar tillbaks det...för det är ju också lite jobbigt att vara för känd...om man tänker efter...för jag minns när jag hade den där YouTube-kanalen och jag gick inne på [stan], så var det alltid någon som kom fram och typ "Å det är ju du – kan du inte göra en till låt!!!"...massa grejor, så det kan bli lite för mycket ibland...man får se till att ha gränser..."

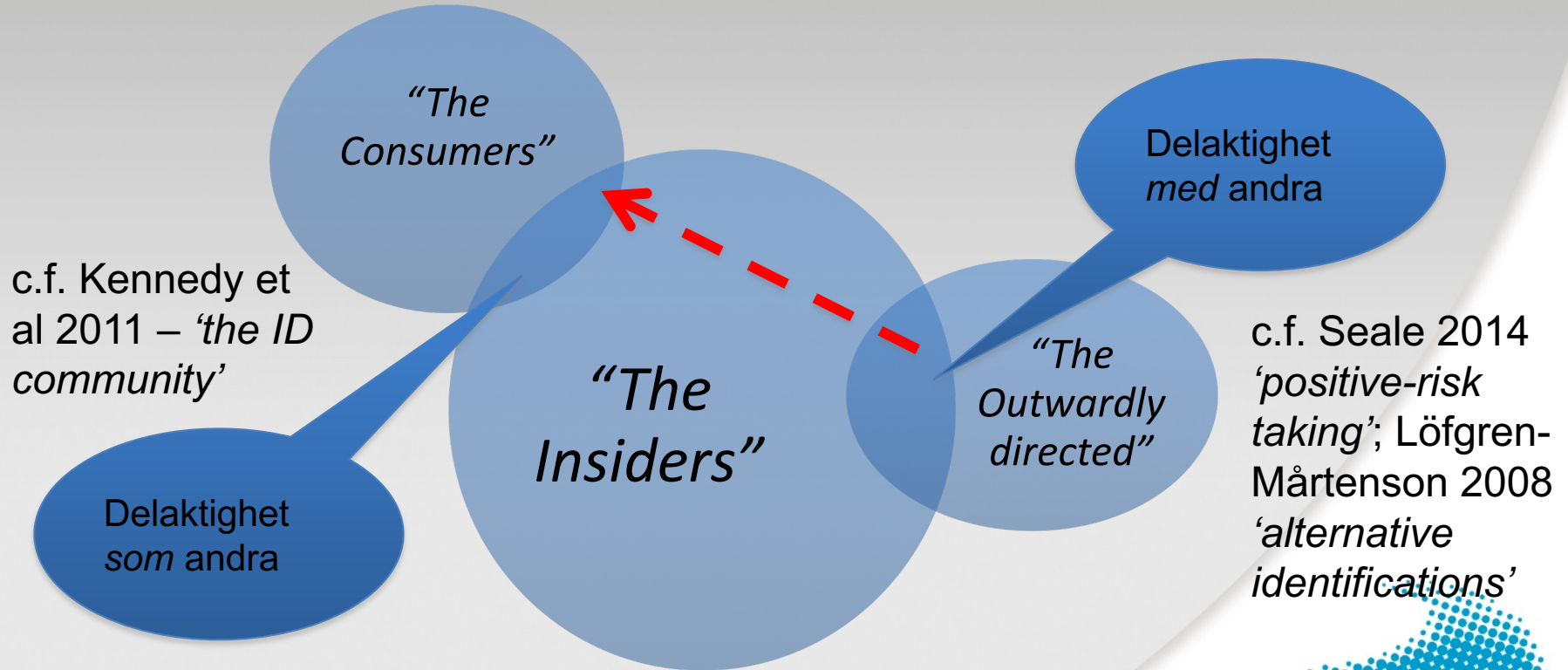
De ungas egna röster

Strävan efter delaktighet

“Jag är ju med i [Gaming-team A] nu då och det finns ett team som heter [Gaming-team B]...och då säger dom att 'om du vinner den här matchen kommer jag söka upp dig och döda dig' [...] Det är ju min vardag kan man säga. Att få hatkommentarer. Man får ju både hatkommentarer och heja-kommentarer. Men det är nog mest hat. (Patrik)

“...men mobba inte andra på nätet bara så funkar livet väldigt bra – och skriv inte såna dumma saker att man ska ta självmord och sånt, skriv inte sån skit. Och sen det där att hota till mordförsök – det ska man absolut inte skriva till varandra. Va vänlig, va snäll, bete er! [...] jag sitter ju inte så mycket vid datorn längre – jag ligger mest och kollar på film nuförtiden...” (Stefan)

Nya frigörande (em@ncipatoriska) landskap?

c.f. Kennedy et al 2011 – *'the ID community'*

c.f. Seale 2014 *'positive-risk taking'*; Löfgren-Mårtenson 2008 *'alternative identifications'*

Preliminär konklusion

Studien visar de unga är medvetna om **både risker och möjligheter** med internetanvändande och social medier. Men ju mer de interagerade med ungdomar utanför den egna umgängeskretsen på särskolan, desto mer upplevde de negativa erfarenheter av internet.

En möjlig konklusion är att dessa omständigheter snarare leder till att **internetanvändandet trappas ner** [downsizing] än trappas upp [upsizing] – och i sin förlängning – kan det leda till **mindre delaktighet** på nätet.

Kort om övriga delstudier

Föräldrastudien (n=22)

- Ser risker, men framförallt **möjligheter** avseende det sociala livet – dock inte när det gäller **delaktigheten i samhället generellt**

”...när samhället blir mer och mer Internet-orienterat, blir det också mer handikappande för våra barn”

Sorbring, E., Molin, M. & Löfgren-Mårtenson, L. (2017). "I'm a mother, but I'm also a facilitator in her everyday life": Parents' voices about barriers and support for internet participation among young people with intellectual disabilities. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(1), article 3.

<http://dx.doi.org/10.5817/CP2017-1-3>

Länk till fulltext: <https://cyberpsychology.eu/issue/view/531>

Kort om övriga delstudier

Skolpersonal (n=17)

- Förändrade "sociala script" – en mer positiv inställning till internetanvändande.

"Det jag upplever som en förändring är att när det kom, tex: Lunastorm och allt...då var det mycket konflikter, man bråkade om allt möjligt i det. Så känner jag inte i dag, jag vet inte om det beror på att man lärt sig hantera det eller... från början var många säkra och lite tuffa på kvällen när man satt och skrev. Jag tänker att skolan, föräldrarna och samhället har jobbat mycket med det att det man skriver är något man måste stå för, det har utvecklats, den här nätetiken. Det känns som en del av barns uppfostran, de var inte riktigt rustade i början."

Löfgren-Mårtenson, L., Molin, M. & Sorbring, S. (2018). H@ssles and Hopes on the Internet – What Professionals have Encountered in Dealing with Internet Use and Sexuality among Youths with Intellectual Disabilities. *Papers of Social Pedagogy*, 8(1), pp 66-82

Länk fulltext:

<https://pedagogikaspoeczna.uw.edu.pl/resources/html/articlesList?issueId=11078>

Del@ktig på nätet? – Take home messages

➤ Implikationer för forskning

- Measurements vs Meanings of 'Online Social participation' (Gullien et al. 2011; Normand & Molin, work in progress)
- "is more [participation] always better?" (Piškur et al. 2014)
- Taking part but not participating (Sveningsson, 2014)

➤ Implikationer för praktik

- Lyssna på de ungas egna röster!
- Att se möjligheter bortom ev problem!
- Hur påverkar mina egna attityder till internet/sociala medier de ungas möjligheter till delaktighet?

“Alla andra bara tänker på riskerna med att råka ut för något ont på nätet. Jag bara tänker på risken att aldrig råka ut för något gott.”

www.hv.se/buv [Projekt]

<https://www.hv.se/forskning/forskningsprojekt/barn-och-ungdomar/del-ktighet-pa-natet-om-sarskoleelevers-identitetsskapande-aktiviteter-pa-internet>

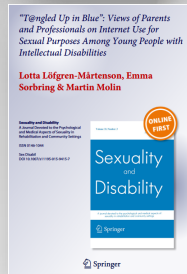

TACK!

Project Publications

- Löfgren-Mårtenson, L., Molin, M. & Sorbring, S. (2018). H@ssles and Hopes on the Internet – What Professionals have Encountered in Dealing with Internet Use and Sexuality among Youths with Intellectual Disabilities. *Papers of Social Pedagogy*, 8(1), pp 66-82
- Molin, M., Sorbring, E. & Löfgren-Mårtenson, L. (2017). New em@ncipatory landscapes? Young people with intellectual disabilities, Internet use and identification processes. *Advances in Social Work*. Vol. 18 No. 2 (Fall 2017), 645-662,
- Sorbring, E., Molin, M. & Löfgren-Mårtenson, L. (2017). "I'm a mother, but I'm also a facilitator in her every-day life": Parents' voices about barriers and support for internet participation among young people with intellectual disabilities. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(1), article 3.
- Molin, M., Sorbring, E. & Löfgren-Mårtenson, L. (2015). Teachers' and parents' views on the Internet and social media usage by pupils with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disabilities*, Vol. 19(1) p. 22-33.
- Löfgren-Mårtenson, L., Sorbring, E. & Molin, M. (2015). T@ngled up in Blue: Views of parents and professionals on Internet use for sexual purposes among young people with intellectual disabilities. *Sexuality & Disability*. Vol. 33(4) p. 533-544.
- Löfgren-Mårtenson, L., Molin, M. & Sorbring, E. (2016). Del@ktig på internet – om risker och möjligheter med internetanvändande hos unga med intellektuella funktionsnedsättningar [*Particip@tion on the Internet – on risks and opportunities in Internet use among young people with ID*]. I K Daneback & E Sorbring (Eds.) *Socialt arbete och internet*. Stockholm: Liber.

Correspondence: Martin Molin martin.molin@hv.se University West, Trollhättan, Sweden

References

- Borland, J. & Ramcharan, P. (2000). Empowerment in Informal Settings. In P Ramcharan, G Roberts, G Grant & J Borland (eds.) *Empowerment in everyday life: learning disability*. London: J. Kingsley. 2nd edition.
- Caton, S., & Chapman, M. (2016). The use of social media and people with intellectual disability: A systematic review and thematic analysis. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 41(2), 125-139. doi: <http://dx.doi.org/10.3109/13668250.2016.1153052>
- Chadwick, D., Wesson, C. & Fullwood, C. (2013). Internet Access by People with Intellectual Disabilities: Inequalities and Opportunities. *Future Internet*, 5, 376-397
- Livingstone, S., Haddon, L. & Ólafsson, K. (2012). *EU Kids Online*. London School of Media and Economics.
- Löfgren-Mårtenson, L. (2008). Love in Cyberspace. Swedish Young People with Intellectual Disabilities and the Internet. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 10(2), 125-138.
- Molin, M. & Gustavsson, A. (2009). Belonging and multidimensional self-expectations – transition from upper secondary special programmes to working life for pupils with intellectual disabilities in Sweden. *La nouvelle revue de l'adaptation et de la scolarisation*. No 48. 4, 255-265.
- Palmer, S B., Wehmeyer, M L., Davies, D K. & Stock, S E. (2012). Family members' reports of the technology use of family members with intellectual and dev. disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 56(4), 402-414.
- Seale, J. (2014). The role of supporters in facilitating the use of technologies by adolescents and adults with learning disabilities: a place for positive risk-taking? *European Journal of Special Needs Education*, 29(2), 220–236.
- Thoreau, E. (2006). Ouch!: An Examination of the Self-Representation of Disabled People on the Internet. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11, 442-468.